

třetímu třeba odevzdání zastavené věci. Proto §§ 451 a 452 obč. zák. prohlašujeme, že nestačí k nabytí zástavního práva pouhý titul, tedy také ne pouhá smlouva věřitele se zastavitelem (§ 449), nýbrž že třeba i odevzdání věci — buď hmotného neb aspoň symbolického — nerozeznávají. Neudržitelnost opačného náhledu bude zjevna ihned, myslí-li se případ, že zástavce vlastnictví věci, které věřiteli neodevzdal, dále převédl, tedy věc novému nabyvateli odevzdal (§ 425): tu zajisté nový nabyvatel nabývá vlastnictví volného, břemenem práva zástavního nestíženého, ačkoli jeho věcněprávní posice jako právního nástupce zástavcova musí býti stejná s věcněprávní posicí jeho autora, z čehož jde, že ani autorovo (zástavcovo) vlastnictví právem zástavním stíženo nebylo. Na výsost jasně to stanoví § 430 řka, že zcizil-li vlastník věc dvěma osobám, jedné s tradicí, druhé bez tradice, nabývá věci ten, komu byla odevzdána: ale to musí platiti i tehdy, když ji jednomu zcizil do vlastnictví a druhému zadal jen v zástavu; i tu věcného práva nabyl pouze ten, komu věc odevzdána, kdežto právo druhého zůstalo pouze při obligačním nároku. To je stanovisko občanského zákona, jenž tu stojí na půdě římskoprávní. Naprosto však také pravda není, že úpadková podstata je týž podmět jako úpadce. Vždyť se tu pod úpadkovou podstatou vyrozumívá úpadkové věřitelstvo, jmění dlužníkovu nebylo právním podmětem, dokud dlužník nebyl v úpadku, a není jím ani nyní, když v úpadku je, nebo-li dotčení býti mohou vždy jen věřitelé, ale ti jsou právě jinými osobami než byl dlužník, a o jejich ochranu právě jde: zastavil-li dlužník věc pouhou smlouvou, aniž by ji odevzdal, nebylo zastavení pro nedostatek publicity zřejmé, právo zástavní nevzniklo; třetí osoby, nynější úpadkoví věřitelé, důvěřující v nezatiženost majetku dlužníkovu poskytovali mu úvěr a nyní mají ve své důvěře býti zklamáni fikcí, že nejde o ně, nýbrž o úpadkovou podstatu, která prý není jiným podmětem než byl dlužník, a musí prý tedy jeho smlouvu představující titul zástavního práva dodržeti.

Čís. 4182.

Zda vymáhajícimu věřiteli přísluší nárok na náhradu útrat za návrh, aby exekuce byla zastavena z důvodu, že třetí osoby činí nároky, exekuce nepřipouštějící (§ 37 ex. ř.), posuzuje se dle všeobecné zásady §u 75 ex. ř., dle které vymáhající věřitel nemá nároku na náhradu útrat exekučních až do zastavení exekuce sběhlých (v nichž tedy zahrnuty jsou i útraty návrhu na toto zastavení), musela-li exekuce zastavena býti z důvodů, jež mu již při vznesení návrhu na povolení exekuce nebo při počátku exekučního výkonu známy byly.

(Plenární usnesení ze dne 30. září 1924, čís. pres. 674/24.)

Dopisem ze dne 3. června 1924 sdělilo ministerstvo spravedlnosti předsednictvu Nejvyššího soudu toto:

Z kruhů advokátních bylo ministerstvo spravedlnosti upozorněno na to, že není jednotná praxe soudů, pokud jde o náhradu útrat za návrh

vymáhajícího věřitele, by exekuce byla zastavena, když třetími osobami byly uplatněny nároky exekuci vylučující podle §u 37 ex. ř.

Proto vyžádalo si ministerstvo spravedlnosti od presidií vrchních zemských soudů v Praze a v Brně podání zprávy, jaká jest v této příčině praxe soudů, jim podřízených, obzvláště rekursních senátů sborových soudů první stolice.

Presidium vrchního zemského soudu v Praze podalo zprávu, že rekursní soudy v Čechách většinou mají jen málo příležitosti otázku, o níž jde, rozhodovati, poněvadž rekursy jsou velmi řídké, ale řídí se pak vesměs až na jednu výjimku, kde není jednotnosti, judikátem býv. nejvyššího soudního dvoru ve Vídni ze dne 23. března 1915, čís. 100/15 Pres. (čís. 215) a útraty ty nepřiznávají, ačkoliv namnoze s důvody tohoto judikátu úplně nesouhlasí a nepokládají je za věc úplně vyčerpávající.

Určité okresní soudy míní, že vystačí se s judikátem čís. 215, že jeho důvody jsou přílehavé a správné a že jednotná praxe dle tohoto judikátu jest vždy lepší, než pochybné rozhodování druhých instancí, kdyby se uvažovaly okolnosti jednotlivého případu.

Většina sborových soudů první stolice vyslovila přání, hledíc k různé praxi okresních soudů a k různým námitkám proti judikátu činěným, aby otázka, o níž jde, byla znovu přezkoumána československým nejvyšším soudem a vyvoláno nové plenární rozhodnutí.

Vrchní zemský soud v Praze má za to, že námitka, že se vystačí s judikátem čís. 215, byla by jen tehdy správnou, kdyby se praxe tolik od něho neuchylovala. Přes to v obvodech jednotlivých krajských soudů jest značné procento okresních soudů, které útraty ty vůbec nebo za jistých podmínek a okolností přisuzují. Zajímavé jest, že i v obvodech krajských soudů, kde většina soudů se judikátem řídí, přece většina žádá za nové přezkoumání otázky československým nejvyšším soudem. Také v obvodech, kde se presidia vyslovila proti novému přezkoumání otázky, jsou jednotlivé soudy mínění opačného.

Důvody, které se uvádějí pro zachování judikátu čís. 215 a všeobecné jeho užití, kotví podle mínění vrchního zemského soudu nejvíce v praktické stránce věci, že se předejde zbytečnému zkoumání okolností, za jakých vymáhající věřitel o cizích právech zvěděl, zda přes to na zabavení trval, atd. Mimo to se uvádí, že zabrání se způsobem tím rekursům útratovým, které by se vyskytovaly, jakmile by se otázka řešila dle povahy určitého případu. Uplatněna byla i věcnější námitka, že argumentace §u 75 ex. ř. svědčí spíše proti přisouzení útrat, poněvadž zákon v případech tam uvedených odpírá věřiteli nárok na veškeré útraty až do té doby sběhlé, z čehož možno souditi, že zákon nechce v jiných případech ukládati dlužníku náhradu útrat, které nesměřují přímo k uskutečnění práva. Konečně vznesena byla i námitka, že vymáhající věřitel zrušuje exekuci ve vlastním zájmu.

Z těchto důvodů a vzhledem k výsledku konané ankety, doporučuje presidium vrchního zemského soudu v Praze, aby věc byla plenárním senátem nejvyššího soudu znovu přezkoumána.

Presidium vrchního zemského soudu v Brně přiznává, že ani u soudů jeho obvodu není v otázce této jednotné praxe. Podle vyžádaných zpráv řídí se převážná část okresních soudů v praxi judikátem čís. 215. Totéž platí i o rekursních soudech s jednou výjimkou, která útraty zpravidla přisuzuje.

U jednoho krajského soudu různí se názory členů rekursního senátu a není proto jeho praxe dosud jednotná, u jiného nepřisuzuje pak rekursní senát útrat návrhu na zastavení tehdy, byla-li exekuce vedena na určitou věc anebo byla-li vykonána za intervence vymáhajícího věřitele, jinak je přisuzuje.

Jeden sborový soud první stolice, který se zásadně a důsledně řídí judikátem čís. 215, upozorňuje, že vyskytují se závažné důvody, které ospravedlňují stanovisko judikátu odporující, uváží-li se, že každá exekuce vyvolána jest chováním se dlužníkovým a že se exekuce provádí na hmotné věci, nacházející se v uschování dlužníka. Je-li výkon exekuce k domáhání práva nutným, nelze návrhu vymáhajícího věřitele na zrušení exekuce následkem práva tvrzeného s třetí strany, odepíratí tuto vlastnost.

Většina sborových soudů na Moravě a ve Slezsku vyslovila se sice pro to, aby sporná otázka se stala předmětem uvažování plenárního senátu československého nejvyššího soudu. Přes to má presidium vrchního zemského soudu v Brně za to, že soudy i za dnešního stavu bez nového plenárního rozhodnutí o této otázce mají možnost k mimořádným poměrům toho kterého případu náležitě přihlížeti a podle nich rozhodnouti také odchýlně od trvajícího judikátu čís. 215, který úspěšně udržuje přibližnou jednotnost praxe směrem zcela odůvodněným.

Ministerstvo spravedlnosti dovoluje si presidium nejvyššího soudu požádati, aby předložilo otázku, o níž jde, plenárnímu senátu nejvyššího soudu k rozhodnutí.

P l e n á r n í s e n á t, jemuž byla sporná otázka předložena k rozhodnutí, zodpověděl ji právní větou v záhlaví uvedenou.

D ů v o d y:

Věc má se takto:

§ 83 vládní předlohy (nyní § 75 zákona) zněl:

»Bylo-li exekuční řízení

a) zastaveno z nějakého důvodu uvedeného v §u 38 čís. 1—3, anebo

b) musilo-li býti zastaveno z jiného důvodu, jenž vymáhajícímu věřiteli již při vznesení návrhu na povolení exekuce neb při počátku výkonu exekuce znám byl,

nemá vymáhající věřitel nároku na náhradu veškerých útrat až do zastavení sběhlých«.

V §u 38 čís. 1—3 zde ad a) citovaném obsažen byl pod čís. 1 předpis, nalézající se nyní v zákoně v §u 39 čís. 1 a pod čís. 2 a 3 citovány byly předpisy §§ 33, 34 a 35 (excisní nárok), to jest nynějších §§ 35, 36 a 37 (excisní nárok), a dle motivů právě proti tomuto podřadění

případu Šu 35 nyní 37 pod ustanovení a), tudíž proti tomu, aby vymáhajícímu věřiteli odepřen byl zásadně a bezvýjimečně nárok na náhradu útrat, zastavena-li exekuce proto, že třetí osoby mají nároky excisní, zdvihl se odpor, jež výbor uznal za oprávněný z důvodů v motivech uvedených, jež ostatně jsou pro každého soudného praktika na snadě, proč se zde neuvádějí a pouze na motivy se odkazuje, a tak došlo to, jak motivy provádějí, k tomu, že v zákoně, t. j. v nynějším Šu 75 citace ad a) změněna tak, že případ Šu 35, nyní tedy Šu 37 zákona neboli případ z a s t a v e n í z d ů v o d u n á r o k u e x c i s n í a č n í h o byl z ní a tudíž z ustanovení ad a) vymitěn, a to, jak motivy výslovně vytýkají, schválně za tím účelem, aby spadl pod všeobecné pravidlo ad b).

Platí tedy nyní pro něj ustanovení b). Judikát čis. 215 býv. c. k. nejvyššího soudu tedy přímo odporuje úmyslu zákonodárce, háje názor, který zákonodárce vědomě a schválně opustil, neboť kdyby byl chtěl vymáhajícímu věřiteli pro všechny případy nárok na náhradu útrat odepřít, byl by ponechal citaci Šu 37 (35 vl. předlohy) v ustanovení a). Zákonodárce si byl otázky vědom, jednal o ní a rozřešil ji tak, že na ni vztáhl § 75, původně totiž předpis a), potom na námitky předpis b), při čemž v motivech vychází dokonce z případu proti vymáhajícímu věřiteli nejsilnějšího, že totiž tento to na excisní spor dojíti nechal a v něm podlehl, v kterémž případě pak arci návrhu na zastavení exekuce třeba není (§ 37 odstavec čtvrtý a § 39 odstavec druhý).

Nelze zde arci rozbírat rozmanité případnosti, což musí býti přenecháno praxi, ale možno přece vytknouti určitá všeobecná hlediska.

První je, že, mají-li vymáhajícímu věřiteli útraty návrhu na zastavení exekuce býti odepřeny, musí stavem věci býti bezpečně usvědčen, že o právech třetí osoby, exekuci nepřipouštějících, věděl; zůstane-li tedy tato otázka p o c h y b n o u, vymáhajícímu věřiteli útraty ty přisouzeny býti musí, neboť zákon podmiňuje ztrátu jich řečenou vědomostí, i nestačí tedy pouhé podezření, pouhá více méně blízká důminka, pouhé zdání, že věděl. Vědomost o právu třetí osoby není však založena vždy již pouhým hlášením jich se strany dlužníka nebo třetí osoby, tudíž pouhým tvrzením, neboť tak měl by dlužník, jenž vždy může je tvrditi nebo tvrzení třetí osoby si opatřiti, účinný prostředek k odstrašení věřitele od exekuce na ten který předmět. Poněvadž zákon žádá, by vymáhajícímu věřiteli znám byl důvod budoucího zastavení exekuce, jímž je zde právo třetí osoby, nestačí vědomost o tvrzení práva takového, nýbrž potřebí jest vědomosti o právu samém, t. j. o jeho skutečné existenci; vědomost značí tu tolik co přesvědčení, t. j. musí býti okolnosti takové, že není podstatné příčiny o právu třetí osoby vážně pochybovati. Patrně z těchto ohledů vycházejí i motivy, mluvící o těžkém postavení vymáhajícího věřitele vůči excisním nárokům chikanésně na zmaření exekuce vypočítaným, a uznávající, jak již řečeno, i možnost, že ani věřitel, jenž to nechal dojíti na excisní spor a v něm podlehl, nemusil býti nutně obmyslným a že tedy útraty exekuce přes to obdržeti může.

Vzhledem k zásadě, že úmyslnosti dlužno rovnati hrubou nedbalostí, bude však uvážiti, zda nerovná se nevědomost hrubou nedbalostí zavi-

něná v účincích svých vědomosti, na př. věřiteli byla při výkonu zabavení předložena hodnověrná na př. notářská neb veřejným úřadem zřízená listina k nahlédnutí, aby se přesvědčil, že ty a ty svršky jsou vlastnictvím té které osoby třetí neb úřadu, ale věřitel odmítne do listiny nahlédnouti: tu zase by bylo nespravedливо, aby útraty tohoto věřitelova počinu nesl dlužník.

Jiná otázka týče se doby, kdy musí právo třetí osoby býti vymáhajícím věřiteli známo a které útraty věřitel pak ztrácí. Zákon praví, že ztrácí »všecky« útraty až do zastavení exekuce sběhlé, byl-li mu důvod zastavení znám již při podání exekučního návrhu nebo při počátku exekučního výkonu, jenž dle §u 33 ex. ř. platí za započatý, jakmile povolení exekuce u exekučního soudu došlo, pokud se týče, je-li povolující soud zároveň exekučním, jakmile výkonný orgán nařízení výkonu obdržel.

Tu se zákonodárci nepodařilo vystihnouti myšlenku, kterou má a vyjádřiti chce. Neboť tak by vymáhající věřitel, jenž podal exekuční návrh, nemaje o právu třetí osoby ani tušení, nedostal ani útraty tohoto návrhu, kdyby náhodou při počátku výkonu vědomost o něm již obdržel, kdežto přece útraty ty mu patrně v duchu zákona přísluší, ježto návrh podal bezelstně a zákon je zřetelně odpírati chce jen věřiteli, podávšimu návrh obmyslně. Jest patrné, že se ztráta vztahuje jen na útraty řízení, p o n a b y t í v ě d o m o s t i o důvodu zastavení (právu třetí osoby) dále vedeného, tedy na útraty od nabytí vědomosti té do zastavení (Neumann, Komentář k exekučnímu řádu II. vydání str. 267). Zákon tedy patrně v případě druhé skupiny chtěl říci: tedy nemá vymáhající věřitel nároku na náhradu veškerých útrat o d t u d, t. j. od podání návrhu exekučního, pokud se týče od počátku exekučního výkonu až do zastavení sběhlých. A rozumí se, že, podal-li návrh exekuční bezelstně, přísluší mu přes vědomost o právu třetí osoby později nabytou i náklady návrhu na zastavení, bylo-li ho k zastavení třeba.

Další vada je, že zákon zní tak, jakoby rozhodna byla vědomost o právu osoby třetí jen, měl-li ji vymáhající věřitel již při podání exekučního návrhu, nebo při počátku exekuce, a jakoby nezáleželo na tom, zda nabytí jí naopak teprv později. Tak by vymáhající věřitel, jenž při výkonu exekučního zabavení (tedy po počátku exekučního výkonu dle §u 33) svévolně dal zabaviti věci, o nichž na místě samém se přesvědčil, že patří třetím osobám, dostal útraty pozdějšího návrhu na zastavení exekuce, ačkoli je dal zabaviti obmyslně, na př. dlužník je správkář a věřitel dal zabaviti obuv přinesenou zcela patrně od zákazníků ke správce.

Má tedy předpis, vyložen podle úmyslu zákonodárce a tedy z účelu a ducha svého, smysl ten, že, věděl-li vymáhající věřitel o důvodu budoucího zastavení exekuce již při podání exekučního návrhu, ztrácí všecky útraty až do zastavení exekuce sběhlé; nabytí-li však vědomosti o důvodu tom teprve později, ztrácí jen útraty sběhlé dalším vedením exekuce, na př. zabaveny u dlužníka věci osoby třetí, avšak o právu osoby třetí neměl věřitel tušení, buď že výkonný orgán provedl zabavení bez intervence jeho, takže mu před zabavením oznámeny nebyly, nebo že je provedl v nepřítomnosti dlužníka, takže je neměl kdo uplatniti, avšak později mu je osoba třetí sama ohlásí a prokáže na př.

listinou veřejnou, věřitel však přes to podá si ještě návrh na prodej a teprve na excisní žalobu učiní návrh na zastavení: tu neobdrží a musí, obdržel-li je již, vrátiti sice útraty návrhu na prodej, ale útraty návrhu na zabavení a výkonu jeho, aktů to, v jichž době byl ještě bezelstným a tudíž i útraty návrhu na zastavení exekuce, o něž právě jde, a jenž je nutným následkem oněch aktů bezelstnosti, obdrží. Aby soud zjistil skutkové půtahy vědomosti, k tomu bude někdy třeba arcí šetření, ale to konati dovoluje mu výslovně § 55 ex. ř.

Zbývá jen doložiti, že v §u 75 výrazem »exekuční útraty« nelze zajisté rozuměti nic jiného, než útraty »exekučního řízení«, jak to nazývá § 74 odstavec první, jenž již v odstavci druhém rovněž mluví místo toho též přímo o »útratách exekučních«, a že k exekučnímu řízení ovšem náleží i návrh na zastavení exekuce.

Čís. 4183.

Proti usnesení, jímž nařízena oprava rozsudku, jest samostatný rekurs přípustným.

(Rozh. ze dne 30. září 1924, R I 604/24.)

Rekursní soud odmítl rekurs žalované strany proti usnesení první stolice, kterým tato opravila podle §u 419 c. ř. s. svůj rozsudek, jsa toho právního názoru, že podle §u 419, odstavec druhý, c. ř. s. proti takovému usnesení není samostatného opravného prostředku. Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a uložil rekursnímu soudu, by o rekursu žalované znovu rozhodl.

Důvody:

Právní názor rekursního soudu je mylným. Podle §u 419 c. ř. s. není samostatného opravného prostředku proti usnesení, kterým návrh na opravu byl zamítnut. Než o ten případ tu nejde. Tu byla oprava rozsudku z úřední moci zařízena. Toť podstatně odchylné usnesení od usnesení, uvedeného v §u 419, odstavec druhý c. ř. s. O něm proto jeho ustanovení neplatí, a, ježto není ani jiného předpisu, který by proti němu odpor vylučoval, je rekurs podle §u 514 c. ř. s. přípustným.

Čís. 4184.

Za platnosti nařízení ze dne 23. října 1920, čís. 581 sb. z. a n., nemůže se rozdělovna cukru domáhati pořadem práva na eráru zaplacení rozdílu cen cukru k rozdělení jí přikázaného.

(Rozh. ze dne 30. září 1924, R I 772/24.)

Proti žalobě firmy J., jež byla pověřena okresním hejtmanstvím rozdělením cukru, na stát (cukerní komisi) o vrácení přeplatku za přidě-